

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЯКОСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Л. О. РАДІОНОВА канд. філос. наук, доц.,

доц. кафедри філософії і політології

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

Тенденції, що утворюються в соціальній системі останніми роками, вказують на необхідність оцінки соціального розвитку регіону з позиції концепції соціальної якості, яка з'явилася як реакція на проблему співвідношення економічного і соціального розвитку. Для координації процесів, які проходять в соціальному просторі регіону, в управлінській практиці необхідно оцінювати стан суспільства з точки зору участі населення в досягненні цілей розвитку, взаємозв'язаних між суб'єктами управління.

Наукова проблема забезпечення соціального розвитку пов'язується з концепцією соціальної якості. Остання визначається як «ступінь, до якої люди здатні приймати участь в житті своїх спільнот на умовах, які сприяють зростанню добробуту та індивідуальним можливостям» [1], охоплюючи колективний та індивідуальний рівні. В контексті соціального розвитку соціальну якість можна трактувати як стійку систему результатів продуктивної діяльності і особливостей процесів, які забезпечують можливість досягнення пріоритетів соціального розвитку за рахунок зростання ефективності адаптаційних відносин та здібностей. О. І. Субетто визначає соціальну якість як особливий тип системної якості, який розкривається через відносини людини, об'єкта, процесу, середовища в суспільстві і являє собою якісну експлікацію соціальності [2, с. 122]. В цілому, соціальна якість визначає здатність територіальних товариств, об'єднаних територіальних громад робити внесок в їх добробут і розвиток. Соціальна якість містить інтегративний смисл, оскільки її вимір потребує досить широкого мультидисциплінарного підходу.

Системний підхід розкриває генезис соціальної якості як індикатора функціонування соціальної системи і дозволяє побудувати систему управління соціальною якістю. В сучасному суспільстві соціальна якість стає напрямком суспільного самоуправління, яке формує людину з проєктивним інтелектом. По відношенню до реалій соціального життя це означає, що можна вивести механізми і критерії відбору більш адекватних програм і стратегій розвитку територій.

В середині ХХ століття дослідженням соціального розвитку передували розробки теоретичних і практичних питань якості життя, які і стали поштовхом до розробки нової парадигми вивчення суспільства, яка сформувалася як феномен «соціальної якості». Соціальна якість охоплює всі сфери повсякденного життя людини і дозволяє розробляти стратегії на основі повної оцінки соціальних процесів.

В соціально-філософському смислі концепція соціальної якості відноситься до позитивних соціальних концепцій, які віддають пріоритет суспільним, а не індивідуальним рухомим силам розвитку. Вона розробляється

як альтернатива неоліберальним підходам, які розглядають індивідуалізм і відчуження в якості рухомих сил розвитку суспільства.

В концепції соціальної якості підкреслюється різниця між «людським» і «соціальним», пов'язуючи їх відмінності між індивідуальністю і колективністю. Суть концепції полягає в тому, щоб запропонувати суспільствам різних рівнів в сучасних умовах нові, колективістські альтернативи розвитку, які призводять їх до стійкості. Концепція соціальної якості акцентує увагу на можливості участі населення в конструюванні середовища проживання соціального простору території. Соціальна якість характеризує особистість, соціальні групи і суспільство, а також середовище життєдіяльності, в якому розвиваються суспільні процеси і структури. В аспекті дослідження соціальної якості акцент робиться на розширенні сфери дії таких системних суспільних властивостей, якими є соціальна справедливість, активність, солідарність.

Концепція соціальної якості формує певні вимоги до суспільства: доступність соціально-економічного забезпечення і соціального захисту; можливість дослідження соціального включення через інститути суспільства (ринок праці, інститут громадянства); здатність людей до життя в суспільстві з соціальною згуртованістю (солідарністю, розділенням цінностей і норм); можливістю самореалізації особистості шляхом активності і колективної участі. В парадигмі соціальної якості об'єктивні соціальні умови життєдіяльності розглядаються у взаємозв'язку з діяльністю особистості і соціальних структур, але акцент робиться на соціальній взаємодії.

Таким чином, можна виділити елементи соціальної якості, які дозволяють проаналізувати вимірювання «соціального» в суспільстві: соціально-економічна безпека, соціальне включення, соціальне згуртування, соціальна активність, соціальна справедливість, соціальні повноваження.

Одним із основних факторів соціального розвитку є умови соціально-економічної безпеки, яка визначається як ступінь, в якій у людини наявні необхідні ресурси для процесу самореалізації. Також її можна визначити як набір адекватних засобів, зокрема житла, фінансових ресурсів, навколишнього середовища, освіти та здоров'я.

Соціально-економічна безпека населення регіону визначається через сукупність умов, які забезпечують соціальну якість: задоволення життєвих потреб, досягнення соціального благополуччя, розвиток основних фундаментальних цінностей, відносин влади і особистості, здатність долати різні загрози.

Література:

1. Радіонова Л. О. Теоретико-методологічні аспекти управління адаптивним розвитком малих міст України // Проблеми адаптації соціально-економічних систем до екзогенних змін: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. С. 370-380.

2. Субетто А. И. Начала теории социального менеджмента качества. Ноосферно-социальная парадигма: научная монография / Под науч. ред. Бобкова В. Н.; Ноосферная общественная акад. наук [и др.]. СПб : Астерион, 2012. 263 с.